

Motion till riksdagen
2013/14:N224

av Kent Persson m.fl. (V)

Aktiv näringspolitik för ett starkare innovationsklimat

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning	2
4	Det behövs en innovationspolitik	3
5	Vänsterpartiets förslag	4
5.1	Kapitalförsörjning	4
5.2	Miljöteknikfond	5
5.3	Exportstöd för små och medelstora företag	5
5.4	Utveckla samverkansprogrammen	6
5.5	Stärk Rise	6

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att utreda formerna för hur Innovationsbron, Almi Företagspartner AB och Inlandsinnovation kan slås ihop till en ny organisation med uppgift att stimulera kapitalförsörjningen i de riktigt tidiga faserna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör införas ett stöd för forskning och utveckling (FoU) för små och medelstora företag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Tillväxtverket bör läggas ned och resurser och arbetsuppgifter föras över till andra statliga myndigheter, bolag och regionala myndigheter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör inrättas en miljöteknikfond.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör genomföras förbättringar när det gäller exportstöd.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inriktning och finansiering av Vinnovas strategiska innovationsprogram.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inriktning och resursförstärkning av Rise.

3 Inledning

För Vänsterpartiet är arbetet för full sysselsättning centralt. Frågan är dock var de nya jobben ska utvecklas i den globaliserade ekonomin och hur framtidens välfärd och välstånd ska byggas. Det är Vänsterpartiets övertygelse att det inte är genom lägre löner och sämre villkor på arbetsmarknaden som framtidens jobb skapas i Sverige. Vi vill i stället att vårt land ska utvecklas genom innovationer och nytänkande som omsätts i nya produkter eller tjänster. Då kan Sverige stå starkt, nå målet om full sysselsättning och utvecklas som en kunskapsdriven nation.

Den svenska ekonomin har genomgått omvälvande förändringar under de senaste 30 åren. Utvecklingen har framför allt drivits på av globaliseringen i form av ett ökat globalt arbetskraftsutbud från länder som Kina och Indien, ökad världshandel, ökad migration och teknologisk utveckling. Denna utveckling har ökat konkurrenstrycket på den svenska ekonomin i allmänhet och på tillverkningsindustrin i synnerhet.

Inom tillverkningsindustrin har globaliseringen bidragit till att verksamheter med högt förädlingsvärde fått allt större andelar. Inom basindustrin går t.ex. exporten från massa och malm mot mer avancerade pappersprodukter

och specialstål. Samtidigt har högteknologiska branscher inom t.ex. kemi, läkemedel och maskinindustri växt i betydelse, och vissa branscher, som varvs- och textilindustrin, har i princip försvunnit. Parallellt med denna utveckling har den privata tjänstesektorn vuxit kraftigt och har under de senaste 10 åren svarat för merparten av den svenska ekonomins sammanlagda sysselsättningstillväxt.

Sverige är på många sätt unikt med vår lilla hemmamarknad och stora internationella exportföretag. Exportens andel av BNP uppgår i dag till ca 50 procent. Det mesta av Sveriges varuexport går emellertid fortfarande till Europa (ca 70 procent), samtidigt som varuexporten till Kina är relativt blygsam (drygt 3 procent).

Svensk forskning och utveckling är på ytan stark, men vi är mycket beroende av en handfull globala företags FoU (forskning och utveckling). Skulle dessa fallera eller flytta mer av sin forskning utomlands visar sig svagheter relativt omgående. Ett annat bekymmer är att vi i förhållande till andra länder sakta tappar marknadsandelar på exportmarknaden och att de stora svenska globala företagen nu huvudsakligen ökar antalet anställda utanför Sveriges gränser.

4 Det behövs en innovationspolitik

Det tilltagande globala konkurrenstrycket tvingar Sverige att snabbt ställa om till innovationsdriven tillväxt. Det andra gör billigare och ibland bättre måste vi möta med högre kunskapsinnehåll, resurseffektivare produktion samt en produktion av varor och tjänster som utgår från våra samhällsutmaningar.

Omställningen av ekonomin måste ske i ett nytt ekonomiskt landskap, där klimatutmaningen och den växande befolkningen utgör både hot och möjligheter. I en värld där tillgången på råvaror blir allt knappare och miljöutmaningarna allt större blir innovationer och produkter med högre förädlingsvärde och lägre resursförbrukning allt viktigare. Samverkan mellan företag (enskilda och i kluster), universitet och högskolor, forskningsinstitut och myndigheter är av yttersta vikt för att få en verksamhet som inte bara styrs av kortsiktiga vinstmotiv. Det arbetet kommer att behöva intensifieras och fördjupas, samtidigt som industrin måste tillämpa mer innovationsfrämjande och kretsloppsanpassat arbetssätt.

Många länder har skapat nationella innovationsstrategier, vilka bygger på ett brett stöd i de berörda staterna. Vi anser att Sverige också behöver en innovationsstrategi. För att möjliggöra denna krävs en aktiv näringspolitik med ett antal komponenter som vi redovisar i den följande framställningen.

5 Vänsterpartiets förslag

5.1 Kapitalförsörjning

För ett dynamiskt näringsliv är en väl fungerande kapitalförsörjning av avgörande betydelse. I Sverige finns det såväl privata som offentliga aktörer inom kapitalförsörjningen. Generellt sett råder det ingen brist på utvecklingskapital, utan det som framför allt saknas är mer av samordning och renodling av de statliga myndigheternas och bolagens verksamheter.

Flera europeiska länder har samlat sitt ägande i statliga investeringsfonder för att möta konkurrensen från de framväxande ekonomierna och för att skydda den inhemska industrin. I Sverige möts sådana förslag med att politisk inblandning stör marknadsmekanismerna. I en globaliserad värld kan inte staten förhålla sig passiv och stillasittande se på hur andra länders statligt kontrollerande bolag agerar på världsmarknaden. Sverige saknar emellertid en långsiktig strategi för det statliga riskkapitalet och för hur AP-fondernas kapital ska användas.

Flera utredningar, bl.a. en rapport från McKinsey, har noterat att det finns vissa branschmässiga och geografiska inlåsningsproblem som behöver rättas till. En annan brist är att det saknas kapital i de riktigt tidiga faserna av ett företags utveckling – det som brukar benämnas som ”dödens dal”. Inte sällan uppstår konkurrens mellan olika statliga aktörers insatser, vilket knappast är kostnadseffektivt. Sammantaget innebär detta ett slöseri med offentliga medel samtidigt som risken för inlåsnings effekter är uppenbar. Mot denna bakgrund föreslår Vänsterpartiet följande:

Innovationsbron, Almi Företagspartner AB och Inlandsinnovation bör föras ihop till en ny organisation med uppgift att stimulera kapitalförsörjningen i de riktigt tidiga faserna. Regeringen bör få i uppdrag att utreda formerna för en sådan sammanslagning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Inom ramen för Vinnova har små och medelstora företag under några år kunnat få bidrag till behovsidentifiering av, förstudier till och genomförande av FoU-projekt. Intresset har varit mycket stort och indikerar att här behövs ytterligare insatser. Därför bör ett särskilt stöd som ska omfatta alla företag med upp till 250 anställda införas. Stödet ska avse högst 30 procent av företagets kostnader för forskning och utveckling upp till ett tak på 2,5 miljoner kronor.

Ett stöd för forskning och utveckling (FoU) bör införas för små och medelstora företag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Tillväxtverket bör läggas ned och resurser och arbetsuppgifter föras över till andra statliga myndigheter, bolag och regionala myndigheter. Regeringen bör få i uppdrag att utreda formerna för dessa förändringar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.2 Miljöteknikfond

Klimatförändringarna som följer av utsläppen av koldioxid m.m. är vår tids största utmaning. För många privata aktörer är emellertid investeringar i miljö- och energiteknik för kapitalkrävande och riskabelt. Därtill är det privata riskkapitalet inriktat på snabb avkastning, vilket ofta inte är möjligt inom miljötekniken där tidshorisonten är lång. På senare tid har också det privata riskkapitalet flytt miljötekniksektorn i Sverige. Det finns således behov av marknadskompletterande finansiering i detta segment. Vänsterpartiet föreslår därför att 500 miljoner kronor per år avsätts under en 6-årsperiod till en miljöteknikfond. Inriktningen ska vara hållbar industriell utveckling med minskad resursanvändning och energiförbrukning. Fokus ska ligga på kommersialisering av forskningsresultat. Innan en konsolidering av de statliga insatserna på kapitalförsörjningsområdet har kommit till stånd föreslår vi att Almi Företagspartner administrerar fonden och att Almi och Energimyndigheten får i uppdrag att ta fram de mer precisa kriterierna för användningen av fonden. Vad som ovan anförts om att inrätta en miljöteknikfond bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.3 Exportstöd för små och medelstora företag

För små och medelstora företag som vill växa är exportmarknaden många gånger svåråtkomlig. Företagen saknar ofta de verktyg som behövs för att ta sig ut på mässor i utlandet, till enskilda företag och länder. Här kan staten fylla en viktig uppgift och gör även så till viss del. Exportrådet har dock slagit larm om att Sverige är på väg att hamna på efterkälken i förhållande till konkurrerande länder på de nya marknader som öppnat sig under de senaste decennierna, t.ex. Kina, Indien och Brasilien.

De stora företagen dominerar fortfarande i Sverige, vilket gör landet sårbart. De små och mellanstora företagen står för en tredjedel av all export, men de exporterar i stor utsträckning till nära och traditionella marknader. Vi menar att stora ansträngningar måste göras för att öka exporten, särskilt med tanke på den ekonomiska krisen. För att åstadkomma detta bör Business Swedens (f.d. Exportrådet och Invest in Sweden) verksamhet förstärkas. Möjligheten till ökad aktivitet för de regionala exportrådgivarna måste stärkas över hela landet. Utbildningen av exportsäljare på universitet och högskolor måste förstärkas. Vad det handlar om är att statens och näringslivets samarbete på exportområdet måste förbättras. Därför bör 25 miljoner kronor avsättas till exportfrämjande åtgärder för perioden 2014–2016. En förbättring enligt vad som anförts ovan vad gäller exportstöd bör genomföras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

5.4 Utveckla samverkansprogrammen

Vinnova har sedan 1994 i flera omgångar haft olika bransch- och samverkansprogram tillsammans med näringslivet och andra aktörer. Utvärderingar har visat att flera av dessa program nått bra resultat. För närvarande finns följande samverkansprogram: Finansmarknadsforskning, Bygginnovationen, Branschforskningsprogram för skogs- och trävaruindustrin, Samboi (samverkan mellan företag och vetenskap inom biovetenskaperna), Nationella flygtekniska forskningsprogrammet samt Grönt flygtekniskt demonstrationsprogram. Sedan 2012 finns även Strategiska innovationsprogram. Vi föreslår att de strategiska innovationsprogrammen inriktas mot följande tre övergripande samhällsutmaningar: i) klimatutmaningen (miljö och energi), ii) den växande åldrande befolkningen (hälsa och sjukvård) och iii) globaliseringen (konkurrenskraftig produktion, råvarutillgång). Delprojekt inom ramen för det sistnämnda området bör utgöras av samverkansprogram för gruvnäringen, mjukvaruindustrin och turistnäringen. I vår budgetmotion avsätter vi 100 miljoner kronor per år för detta ändamål.

Vad som ovan anförts om inriktning och finansiering av Vinnovas Strategiska innovationsprogram bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.5 Stärk Rise

Holdingbolaget Rises uppgift är att företräda svenska staten som ägare i industriforskningsinstitutet. Rise Holding ägs till 100 procent av staten. Rise Holding äger och förvaltar statens aktier eller andelar i bolag som bedriver industrinära forskning. Föremål för bolagets verksamhet ska vara att främja ändamålsenlig struktur och långsiktig kompetensutveckling inom industriforskningsinstitut till stöd för det svenska näringslivets utveckling inom strategiskt viktiga områden. Dess syfte ska inte vara att bereda vinst åt aktieägarna. Rise Holding tillhör den grupp av statliga företag som har ett särskilt samhällsansvar. Industriforskningsinstitutet får en del av sin finansiering via Rise Holding. Vänsterpartiet vill stärka industriforskningsinstitutets verksamhet med fokus på miljöteknik och innovation. Vi vill också stärka deras verksamhet vad gäller demonstrationsanläggningar och testbäddar. I vår budgetmotion avsätter vi 250 miljoner kronor till Rise Holding AB för detta ändamål.

Vad som ovan anförts om inriktning och förstärkning av Rise bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 30 september 2013

Kent Persson (V)

Torbjörn Björlund (V)

Siv Holma (V)

Jens Holm (V)

Hans Linde (V)